

De macht van de werknemer in de bouw

Implementatie van de VeiligheidsIndex Bouw

Ing. Leon Biermans, BaKc, e-mail: leon.biermans@wxs.nl

Samenvatting

De VeiligheidsIndex (VI) is een praktisch hulpmiddel om inhoud te geven aan het verbeteren en borgen van de veiligheidscultuur op bouwwerken in uitvoering. Dit is de conclusie die getrokken kan worden als gevolg van de praktijkervaring die we met de VI hebben opgedaan.

Wat is de VI

De VI is een meetinstrument dat door Arbouw is ontwikkeld, waarmee op bouwplaatsen 6 veiligheidsonderwerpen beoordeeld worden. De “metingen” gebeuren door bouwplaatsmedewerkers aan de hand van een turflijst en een checklist waarop de 6 veiligheidsonderwerpen verder zijn toegelicht. De 6 veiligheidsonderwerpen zijn bepaald aan de hand van de grootste risico's op de bouwplaatsen en veelal directe oorzaken van ongevallen. Door frequent te “meten” ontstaat er een goed inzicht van de veiligheidssituatie op de bouwlocatie ten aanzien van de grootste risico's en waar verbeteringen mogelijk zijn en of verbeteringen ook zijn gerealiseerd, aangegeven door de bouwplaatsmedewerkers zelf.

Resultaten uitrol VI

Uiteindelijk hebben bijna 50 bouw- en bouwgerelateerde bedrijven meegedaan met het implementeren van de VI. Hiervoor zijn de verschillende adviseurs bij diverse bouwprojecten de VI toe gaan lichten in de vorm van een toolboxmeeting en zijn diverse rondgangen met de bouwplaatsmedewerkers en uitvoerders gedaan (“metingen” verricht). Opvallende constatering bij de toolboxmeetings:

- grote verschillen in veiligheidsbeleving bij de verschillende medewerkers op de bouwplaatsen (een sparingsafdichting: moet die nu wel of niet vastgezet worden?)
- Er zijn grote verschillen in veiligheidsbeleving bij de verschillende organisaties (is de afstand verdiepingsvloer-steiger wel ok?)
- Medewerkers vinden het lastig elkaar aan te spreken (we moeten tenslotte samen verder).

Het is nog te vroeg om echte verbeteringen te kunnen constateren, maar de bewustwording bij medewerkers is wel degelijk groeiende. Het is niet zo zeer de kennis die verbetert, maar wel dat geconstateerd wordt dat een gemiddelde bouwplaats niet zo veilig is als vooraf wordt gedacht. Dit betekent een absoluut pluspunt. De gedachte dat het altijd veilig is, verandert in een gedachte dat het hier wel eens niet helemaal veilig kan zijn. Vanuit deze ontwikkelingen is de verwachting dat de VI Bouw bij bouwbedrijven vaker op de agenda gezet zal gaan worden.

Sleutelbegrippen

VeiligheidsIndex (VI): een meetinstrument om de veiligheid op een bouwplaats te “meten”, veiligheids-cultuur op de bouwplaats: (zoals verteld op de bouwplaatsen) de do's en dont's op bouwprojecten, bouwproject: in dit verslag zijn dit met name nieuw- en verbouwprojecten in de utiliteit en woningbouw

Inleiding

Vanuit de strategie voor arbeidsveiligheid 2008-2012 van de Europese Commissie is een daling van 25% van het aantal arbeidsongevallen met letsel en verzuim als doel gesteld. In Nederland betekent dit een daling van ca. 219.000 naar ca. 164.000 slachtoffers.

Om dit te realiseren heeft het Ministerie van SZW een hoofdlijnennotitie “Samen Veilig Werken” voor de periode 2008-2012 opgesteld. Hierin is onderscheid gemaakt in de fasen:

- DOEN (2003-2008, Versterking ArbeidsVeiligheid, VAV)
- DELEN (2008-2009, kennis en ervaring VAV verder verspreid in MKB)
- DOORGEVEN (2010-2012, actieplan samen met stakeholders opstellen en uitvoeren).

Vanuit de fasen DOEN en DELEN is gebleken dat de arbeidsomstandigheden via interventies in cultuur en gedrag verder verbeterd kunnen worden.

Voor de fase DOORGEVEN is in samenwerking met partners het “Actieplan Arbeidsveiligheid” opgesteld. Het doel van het actieplan is een zo groot mogelijke reductie van het aantal ongevallen bij 752 prioritaire bedrijven, waarvan 288 bedrijven uit de bouwsector, die zich bij de omarming van de veiligheidscultuur actief willen laten ondersteunen. Vanuit het “Actieplan Arbeidsveiligheid” zijn binnen de bouwsector ook diverse tools, tips en trucs ontwikkeld. Een van de mogelijkheden om te zetten instrumenten om bewustwording en verandering te realiseren is de Veiligheidsindex Bouw.

Eind 2011 is echter gebleken dat nog veel bedrijven uit de directe doelgroep geen ruimte hadden kunnen vinden om actief aan de gang te gaan met de cultuuromarming. De gewenste doelstelling kwam derhalve onder druk te staan. Vervolgens heeft het Ministerie een externe organisatie (BaKc) de opdracht gegeven de (door het Ministerie van SZW) geselecteerde bedrijven te benaderen met de vraag de VI te implementeren.

Doelstelling

Bij de overeenkomst met het Ministerie zijn 3 hoofddoelstellingen opgesteld:

- 1) Voor de aanpak wordt het instrument VeiligheidsIndex Bouw gebruikt
- 2) De aanpak richt zich via de beïnvloeding van het gedrag op een aantoonbare, meetbare en blijvende verbetering van het veiligheidsniveau bij bouwbedrijven tussen de 50 en 250 werknemers
- 3) Bedrijven gaan blijvend gebruik maken van de Veiligheidsindex Bouw.

Daarnaast was er een randvoorwaarde: de uitvoeringsperiode van het project is van juni 2012 tot half januari 2013.

Methoden en technieken

Het te gebruiken instrument; de VI Bouw

De VI Bouw is een instrument om in plusminus een half uur de veiligheid op een bouwplaats te meten. De meting verloopt aan de hand van waarnemingen op de bouwplaats. Met het resultaat van de meting wordt bepaald hoe veilig de bouwplaats is, of de veiligheid toeneemt en waar verbetering mogelijk is. De VI kan door iedereen gebruikt worden; van bouwplaatsmedewerker tot calculator tot directeur. [Arb001].

Hoe werkt het

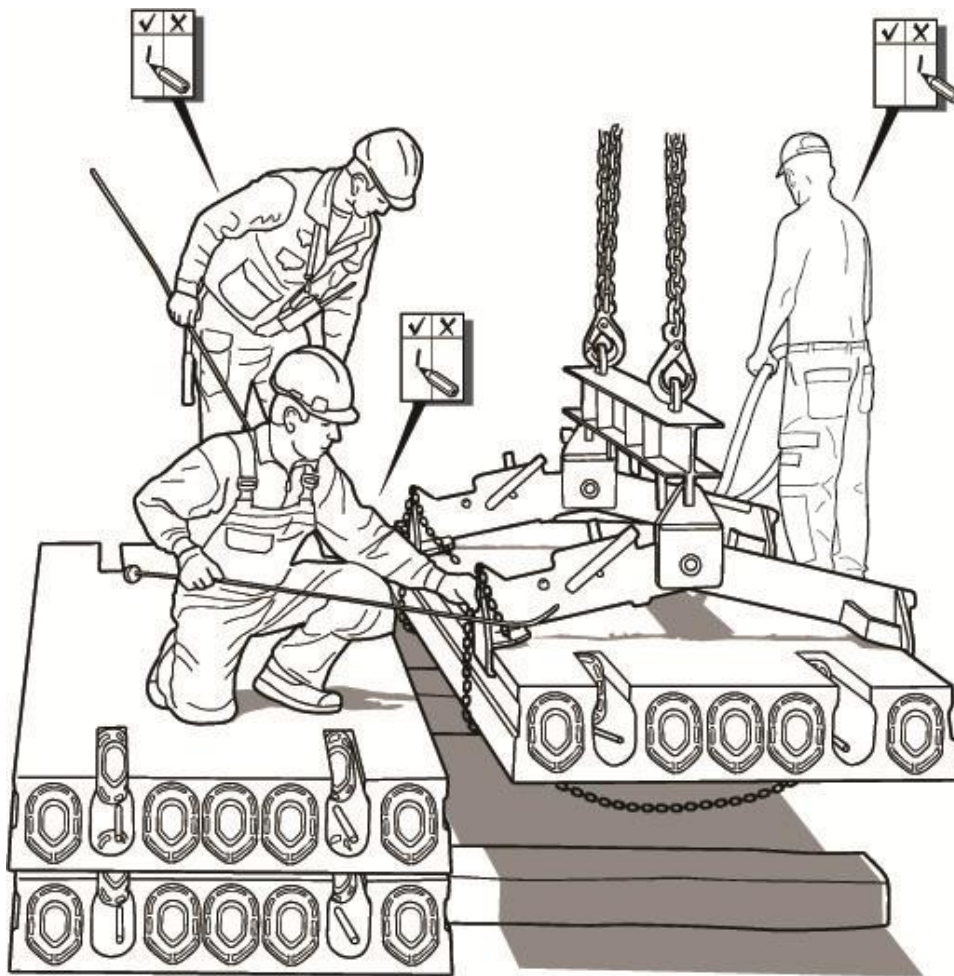
Met de VI worden op regelmatige basis (bij voorkeur een keer per week) de belangrijkste veiligheidsonderdelen [Arb002] van een bouwproject gecontroleerd. De 6 veiligheidsonderwerpen zijn 1) Werkgewoonten, 2) Steiger en ladders, 3) Machines en gereedschappen, 4) Valbeveiliging, 5) Licht, elektriciteit en energie en 6) Werkplek. Onderwerpen die vaak een directe oorzaak zijn van ongevallen. De veiligheidsonderdelen worden op systematische wijze aan de hand van een instructiekaart met uitleg beoordeeld. De waarnemingen bestaan uit “correct” of “niet correct” en worden op een turflijst genoteerd. Bij voldoende waarnemingen kan een VeiligheidsIndex bepaald worden op basis van $(\text{correcte waarnemingen} / (\text{correcte waarnemingen} + \text{niet correcte waarnemingen})) \times 100\%$. De waarnemingen worden bij voorkeur op roulatiebasis door medewerkers van de werkvloer uitgevoerd, omdat deze direct blootstaan aan gevaarlijke situaties. Voor projecten is het ook van belang om medewerkers van verschillende bedrijven mee te laten doen. Niet alleen de bouwkundige aannemer bepaalt de veiligheid op een bouwplaats, maar alle aanwezigen zijn hiervoor verantwoordelijk. Middels het toepassen van deze systematiek wordt snel een beeld verkregen op welke veiligheidsonderdelen verbetering mogelijk/noodzakelijk is. De VI werkt dan ook wezenlijk anders dan een werkplekinspectie volgens VCA. Bij de VI is een hogere frequentie en de bouwplaatsmedewerker beoordeelt de bouwplaats op een 6-tal veiligheidsonderdelen. Er wordt niet geïnspecteerd, maar beoordeeld, zowel positief als negatief. Hierdoor is de duur van een rondgang ook beperkt. Door de hoge frequentie is er continu zicht op de veiligheidssituatie van de bouwplaats (beter, slechter of gelijk). Hierdoor is er ook zicht of opmerkingen ook opgelost worden. Bij een (VCA) werkplekinspectie wordt een rondgang gedaan door de direct leidinggevende aan de hand van een checklist. De nadruk ligt meer op het noteren van onvolkomenheden om daar vervolgens aantoonbaar een actie aan te koppelen om vervolgens de negatieve constatering af te sluiten.

De waar te nemen veiligheidsonderdelen

De VI richt zich op veiligheidsonderdelen die vaak de directe oorzaak zijn van een ongeval. Op de instructiekaart die medewerkers mee krijgen bij de rondgang is per onderdeel aangegeven wat beoordeeld moet worden (aantal beoordelingen) en welke criteria er zijn voor een score “correct”. Hieronder volgt een kort overzicht van de 6 veiligheidsonderwerpen en hoe een waarneming dan scoort.

Werkgewoonten

Elke medewerker wordt beoordeeld op zijn manier van werken en het dragen van de noodzakelijke PBM. Onderstaand illustratie is als voorbeeld opgenomen in de handleiding.

Veiligheidsindex B&U indexdeel 1 - Werkgewoonten

Fig 1: werkgewoonten

Steigers en ladders

Steigers en ladders worden o.a. beoordeeld op toegankelijkheid, stabiliteit, of het materieel in goede staat is en of de opstelling is volgens de handleiding van het betreffende materieelstuk.

Machines en gereedschappen

Elk arbeidsmiddel wordt gecontroleerd op de technische staat en de mogelijkheid tot gebruik. Dat wil zeggen dat er gekeken wordt naar o.a. de kabels en stekkers, maar ook naar de opstelling van de machine of gereedschap.

Valbeveiliging

Vallen van hoogte is zeker in de B&U een veelvoorkomende oorzaak van ernstige ongevallen. Vanuit de systematiek van de VI is dit ook onderkend. Voor elk hoogteverschil dient bepaald te worden of deze voldoende beveiligd is. Dat betekent dat er in deze categorie dan ook veel turven gezet moeten worden, waardoor tevens de belangrijkheid van dit onderdeel extra wordt meegewogen bij de totaalscore. Onderstaand illustratie is als voorbeeld opgenomen in de handleiding.

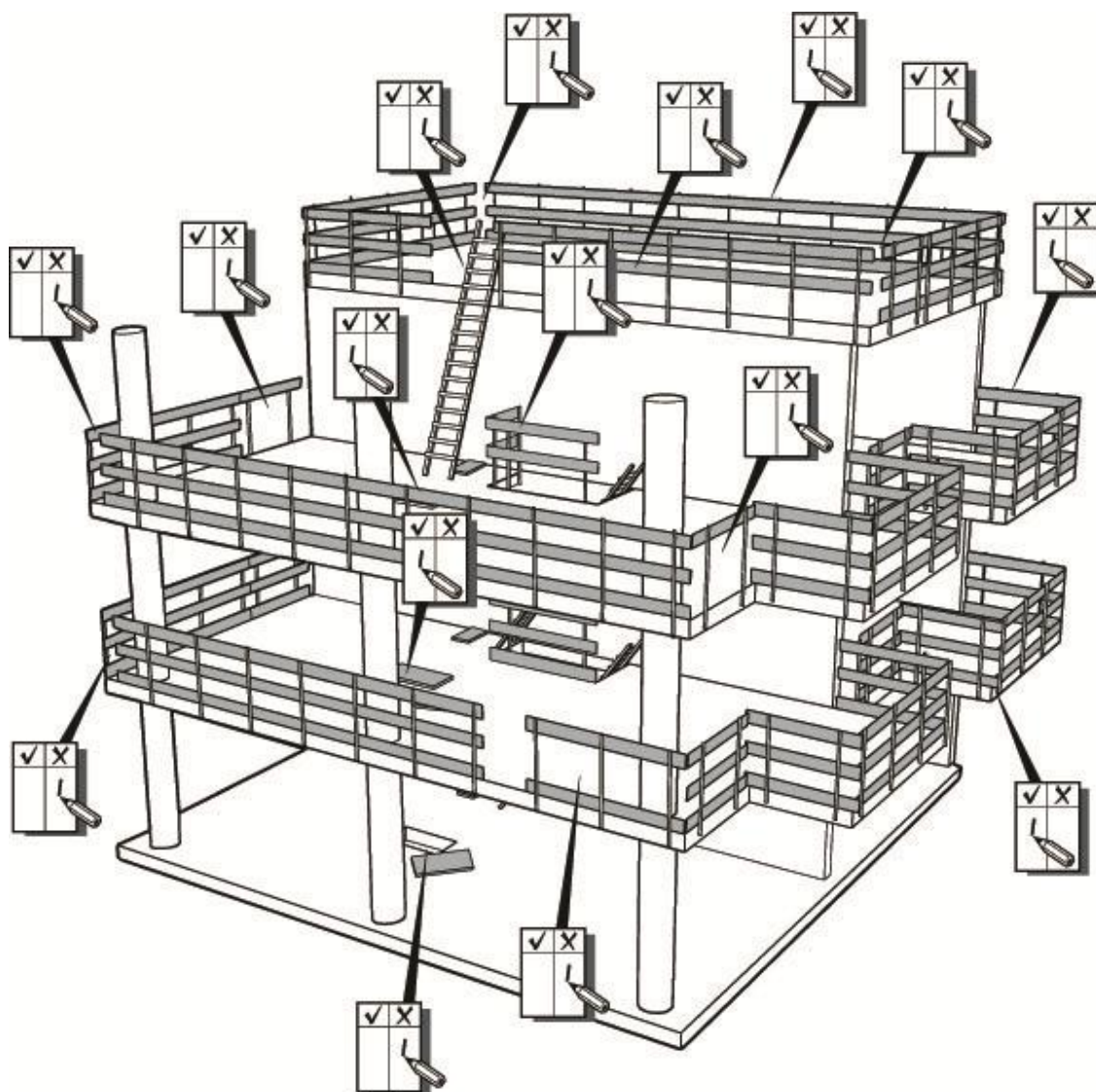

Fig 2: valbeveiliging

Licht, elektriciteit en energie

Met name wordt hier de verlichting en elektriciteit beoordeeld over het totaal en op de werkplekken. Eveneens worden hier de brandstofoverslagpunten beoordeeld.

Werkplek

Zowel de werkplekken zelf, als de looppaden er naar toe worden hier beoordeeld. Onderwerpen waarop gelet wordt zijn o.a. begaanbaarheid en orde en netheid.

Werkwijze/Plan van Aanpak

De te benaderen bedrijven

Vanuit het Ministerie was een lijst gegenereerd (in 2010) met 288 bouw(gerelateerde) bedrijven, die aan hebben gegeven graag ondersteuning te willen hebben bij het ombuigen van de veiligheidscultuur binnen de organisatie. Uit een eerste analyse bleek dat er van deze 288 bedrijven ca. 200 bedrijven zijn met bouwwerkzaamheden in de utiliteit, woningbouw en infra en ca. 50

bedrijven zijn die voornamelijk installatiewerkzaamheden verrichten en de rest is erg divers. In overleg met de opdrachtgever en Arbouw is vastgesteld om eerst de bedrijven te benaderen die de bouwwerkzaamheden verrichten. Mede ook omdat Arbouw het product voor de bouwbranche heeft ontwikkeld en, naast de financiering vanuit het Ministerie van SZW, een deel van de financiering van het uitrollen van de VI wilde verzorgen via een tegemoetkoming aan bouwbedrijven.

Samenstellen uitvoerend team

Om de uitrol van de VI bij de verschillende organisaties te laten slagen binnen de gestelde tijdsperiode, was het van belang dat meerdere adviseurs in dit project wilden participeren. Omdat het uitrollen van de VI bij organisaties enige deskundigheid van de adviseurs vraagt, moeten de te selecteren adviseurs ook door Arbouw erkend zijn. Van de deskundige adviseurs houdt Arbouw een overzicht bij. Deskundige adviseurs op het gebied van de VI hebben bij Arbouw een opleiding gevolgd en komen jaarlijks bijeen voor een terugkom/opfrisdag. Uiteindelijk is het projectteam gevormd door Hans Clemenkowff, Dick Bos, Ad Wilbers en Leon Biermans.

Benadering bedrijven

Er is gekozen voor een individuele benadering van de bedrijven, bestaande uit:

- Telefonisch contact met de bedrijven
- Digitale mail
- Kennismakingsgesprek, voorafgaand aan de opstart met de verschillende leidinggevendenden
- Instructie en rondgang op de bouwplaats
- Tussentijdse bezoeken om de voortgang te monitoren
- Bespreking resultaten en vervolgstappen.

De reden om bedrijven individueel te benaderen is voortgekomen uit de eerdere ervaringen met de VI. Elke organisatie en ieder project verschilt van elkaar, deze verschillen komen ook terug in de veiligheidsbeleving van elke organisatie en elk project. Een paar duidelijke verschillen zijn bijvoorbeeld 1) in de ene organisatie is een KAM-coördinator belast met het implementeren van veiligheid en bij een andere is dat een taak in de lijn en 2) het ene bedrijf doet veel in nieuwbouw utiliteit en het andere in renovatie appartementen en weer het andere glasvezelkabels leggen.

Samenwerking Arbouw

Mede vanwege het gegeven dat Arbouw de VI heeft ontwikkeld, zijn er afstemmingsmomenten geweest met Arbouw. Tijdens deze afstemmingsmomenten is gekeken naar bijvoorbeeld het geven van extra exposure aan de VI middels publicaties in diverse bladen, waaronder Arbouw Magazine, maar zijn er ook afspraken gemaakt over het aanleveren van gegevens aan Arbouw voor bijvoorbeeld de site www.veiligheidsindex-bouw, waarop resultaten van en door de bedrijven bijgehouden kunnen worden.

Resultaten uit de praktijk

Uitvoering/analyse

Aantal deelnemende bedrijven na telefonisch contact

Alle geselecteerde bedrijven zijn individueel eerst telefonisch benaderd. Van de door het Ministerie aangedragen 200 bouwbedrijven bleek een kleine 10% failliet gegaan te zijn vanaf 2010. Eveneens waren er bedrijven in de lijst die samengevoegd waren met andere bedrijven. De lijst was derhalve niet helemaal actueel meer. Tijdens het telefonisch contact werd de organisatie de mogelijkheid geboden mee te doen aan dit project. Eveneens werd getracht vast te stellen in hoeverre veiligheid leeft binnen de organisatie, medewerkers en/of project.

Uiteindelijk hebben zich 70 bedrijven aangemeld voor een kennismakingsgesprek. De voornaamste reden voor deze bedrijven is om zich te laten informeren over nieuwe mogelijkheden om hun

organisatie nog verder te verbeteren op het gebied van het integreren van veiligheid in de dagelijkse bedrijfsvoering en om de betrokkenheid van de medewerkers op de vloer verder te vergroten. Helaas waren er meer bedrijven die aan hebben gegeven niet mee te willen doen. Hiervoor werden verschillende redenen aangedragen:

- Bedrijven vinden het veiligheidsniveau al voldoende (voornamelijk vanwege VCA)
- Ontbreken van tijd vanwege omzetsdruk en reorganisaties
- En in mindere mate: eigen methode ontwikkeld om veiligheidsgedrag te stimuleren.

Daarnaast is gebleken dat juni een moeilijke tijd is om dergelijke trajecten op te starten. Veel bedrijven zijn dan bezig om werkzaamheden voor de zomervakantie (juli/augustus) af te ronden. Het gevolg was dat na augustus de implementatieperiode voor de VI binnen het gestelde tijdstraject tot januari 2013 erg kort werd en hier ook bedrijven door zijn afgehaakt.

Na de telefoonronde is besloten om met de aangemelde 70 bedrijven de kennismakingsgesprekken aan te gaan en om vanuit dit gesprek de vervolgstappen te bepalen.

Kennismakingsgesprekken

Bij de meeste kennismakingsgesprekken is gebleken dat de VI meer toelichting nodig had dan vooraf verwacht, mede doordat het lang geleden was dat de enquête door het Ministerie was uitgevoerd en ondanks de eerder verstrekte informatie door Arbouw en/of de adviseur. Uit deze gesprekken is dan ook gebleken dat de individuele benadering wel het beste functioneert; bedrijven hebben de mogelijkheid gekregen een op maat afgestemd advies te krijgen ten aanzien van de implementatie van de VI. Bij de 70 kennismakingsgesprekken hebben er 45 aangegeven door te gaan met de instructie op de bouwplaats en het uitvoeren van een waarnemingsronde met behulp van de VI al of niet specifiek aangepast voor de organisatie. Voorbeelden van specifieke aanpassingen voor de organisatie:

- Een opdrachtgever heeft ook een specifieke instructie ontvangen, omdat deze ook de systematiek toe wil passen als controle op de uitvoering van de bouwkundig aannemer
- Vanwege de beperkte omvang van projecten (bijvoorbeeld onderhoudsbedrijven) het meetinstrument gebruiken over meerdere projecten
- Vanwege werkzaamheden in een fabriek (bijvoorbeeld prefab betonfabriek en asfaltcentrale) zijn er andere belangrijke risico's dan een aantal van de genoemde 6
- Vanwege de werkzaamheden, zoals grondwerk, bestaat er een beperkt risico voor vallen. Des te groter is het aanrijdgevaar.

De meeste bedrijven kunnen wel gewoon met de genoemde veiligheidsonderdelen van de VI werken. Ondanks het gegeven dat 75% van de bezochte bedrijven doorgaat, is ook 25% van de bedrijven alsnog afgevallen. De voornaamste reden van deze bedrijven is dat de implementatie op een ongeschikt moment komt, vanwege de omzetsdruk en vanwege reorganisaties. Opvallend was dat een aantal van deze bedrijven desondanks aangaf om een dergelijke systematiek wel in te willen gaan voeren, maar niet nu.

Instructie en rondgang op de bouwplaatsen

De VI dient in omgevingen gebruikt te worden waar gewerkt wordt. Op bouwplaatsen betekent dit ook samenwerking met andere werkgevers. Bij het geven van de instructie (toolboxmeeting VI, Arbouw) aan de medewerkers wordt de systematiek van het meten toegelicht en worden ook de valkuilen toegelicht. De systematiek is zoals eerder beschreven. Valkuilen zijn o.a.:

- Niet noteren van de correcte waarnemingen
- Niet alle werksituaties meenemen, omdat dat van anderen is
- Iets correct vinden, omdat de situatie zich zo meteen oplost of wordt opgelost
- Te veel in detail willen treden en te weinig het gevoel laten spreken.

Deze valkuilen komen ook telkens terug bij de eerste rondgang op de bouwlocatie. Ten aanzien van derden is het raadzaam deze ook de VI in te laten vullen. In de praktijk moeten al de organisaties op dezelfde bouwplaats op elkaar kunnen vertrouwen om samen het bouwproject te realiseren. Het is ook van belang aan te geven dat de verschillende disciplines in de bouw ook een verschillend

veiligheidsniveau kunnen hebben en zeker niet altijd van elkaars werkzaamheden op de hoogte zijn. Het mag niet zo zijn dat iemand een rolsteiger van een andere organisatie gebruikt en daar een ongeval mee veroorzaakt, omdat de rolsteiger ondeugdelijk is. Indien elke discipline op de bouwplaats de VI invult, is voor de leidinggevendenden op de bouwplaats snel duidelijk wie welk veiligheidsniveau hanteert. In de praktijk leverde de instructies ook al behoorlijke discussies op. Voorbeelden van dergelijke discussies:

- De afdichtingen van sparingen middels platen wel of niet vastzetten (de installateur haalt het toch weer los als deze er bij moet zijn)
- De opening tussen een steigervloer en de te storten vloer is vaak meer dan 20 cm. De ene vindt dit voor een tijdelijke situatie acceptabel, de ander niet
- Opruimen op de bouwplaats direct na het werken of wachten op vrijdag.

In sommige gevallen is er kennis van wet- en regelgeving noodzakelijk, maar in de meeste gevallen zijn het de afspraken die binnen een bedrijf gelden en opgevolgd worden. Met andere woorden de veiligheidscultuur van de betreffende organisatie, wat doen we wel en wat doen we niet. Het is van belang om tijdens de instructie op de bouwplaatsen aan te geven dat de uitvoerder, de bouwplaatsmedewerkers en de derden gezamenlijk de veiligheidscultuur op een project bepalen. Dit is dan een mix tussen de verschillende culturen van organisatie en gewoontes en denkbeelden van individuen. Voor veel uitvoerders is de wens dat bouwplaatsmedewerkers meer zelfstandig gaan opereren op het gebied van veiligheid, waarbij met name bedoeld wordt op het elkaar aanspreken bij onveilig gedrag of juist elkaar stimuleren bij veilig gedrag. Dit ontlast de uitvoerder, waardoor deze ook meer tijd heeft voor zijn overige werkzaamheden. Tevens is de bouwplaatsmedewerker zich meer bewust van de omgeving waar deze in werkt, waardoor de uitvoerder door de bouwplaatsmedewerker geïnformeerd wordt als het nodig is.

Tussentijdse bezoeken

Nadat de bouwbedrijven enkele weken proef gedraaid hebben met de VI, volgden een of meerdere tussentijds bezoeken door de adviseur. Tijdens deze bezoeken bespreekt de adviseur de resultaten met de uitvoerders en aanwezige medewerkers op de locaties. Eveneens worden de resultaten van de VI nader beoordeeld. Vanuit deze bezoeken is gebleken dat de resultaten erg divers zijn. Bij het ene bedrijf werd een frequentie van een keer per week aangehouden, bij het andere een keer per twee weken. Zo ook schakelde het ene bedrijf derden in en deed een ander dat (nog) niet. Algemene opmerkingen van bedrijven waren wel positief:

- Medewerkers stellen zich tijdens het invullen van de VI meer vragen over veiligheid. Een belangrijke constatering was dat medewerkers zich niet bewust waren van hoe vaak iets (net) niet in orde was wat een potentieel risico was
- Voor de uitvoerder komen er aanvullende gegevens over de situatie op de bouwplaats. Met name komt valgevaar vaak terug als een item dat niet helemaal in orde is
- Het goede van de VI is dat het laagdrempelig is, er hoeft geen veiligheidskundige aan te pas te komen (in de regel zijn de constatering heel duidelijk).

Daarnaast waren er ook opmerkingen ter verbetering van de VI. Een voorstel is om de VI toch verder te splitsen naar Bouw en Infra. De werkzaamheden en de daarmee samenhangende risico's zijn op een aantal vlakken echt anders (bijvoorbeeld moet aanrijdgevaar een meer prominente plaats hebben).

Veiligheidsindex Bouw

Waarnemingsformulier

100%

Bedrijfsnaam Leun Buitenvaars Bouwplaats/werknummer _____

Adres bouwplaats Willa Hofdeberg

Fase van het werk _____

Onderdeel	Score 'correct'	Totaal	Score 'niet correct'	Totaal
1. Werkgewoonten		11		6
2. Steigers en ladders		14		12
3. Machines en gereedschappen		13	1	1
4. Valbeveiliging		5		5
5. Licht, elektriciteit en energie		10		3
6. Werkplek		10	*	4
Totaal correct		53	Totaal niet correct	31

Veiligheidsindex = totaal correct / totaal aantal waarnemingen x 100% =

62%

Naam waarnemer Leun Buitenvaars

Handtekening _____ Datum 16-11-'12

Opmerkingen _____

→ steiger als valbeveiliging bij dakdekker niet ver genoeg
doopt uit
→ slof hapt P3?? → losliggend materiaal
→ trappen zonder leuningen!!

Fig 3: ingevuld waarnemingsformulier

Bespreking resultaten en vervolgstappen

Uiteindelijk zijn er ook gesprekken met de verantwoordelijke medewerkers gevoerd over de resultaten van de VI binnen de organisatie en hoe verder gegaan wordt. Tijdens het schrijven van dit stuk waren nog niet alle resultaten bekend over de vervolgstappen van de organisaties. Van enkele bedrijven weten we dat deze de VI door gaan zetten in de huidige vorm, omdat deze

daadwerkelijk ook meer bewustwording zien bij hun medewerkers. Van andere bedrijven is bekend dat deze de VI in de huidige systematiek gaan hanteren, maar wel de veiligheidsonderwerpen aan gaan passen naargelang de behoefte van dat moment. Bij deze bedrijven gaat het uiteindelijk ook niet om het cijfer van de VeiligheidsIndex, maar gaat het om het leren kijken. Weer andere bedrijven gaan de VI niet in de huidige vorm doorzetten, maar gaan wel de systematiek integreren in de werkplekinspecties. In ieder geval zijn de reacties tot nu toe dat de VI goede mogelijkheden biedt aan bouwplaatsmedewerkers om beter inzicht in veiligheidsrisico's te krijgen en van daaruit ook gedrag kunnen gaan aanpassen. En als de VI niet wordt gebruikt heeft de ervaring voldoende inzicht gegeven aan deze bedrijven om een afgeleide ervan te gaan hanteren. Wat voor alle bedrijven overeenkomt is de laagdrempeligheid van het systeem, waardoor het voor iedereen toepasbaar is.

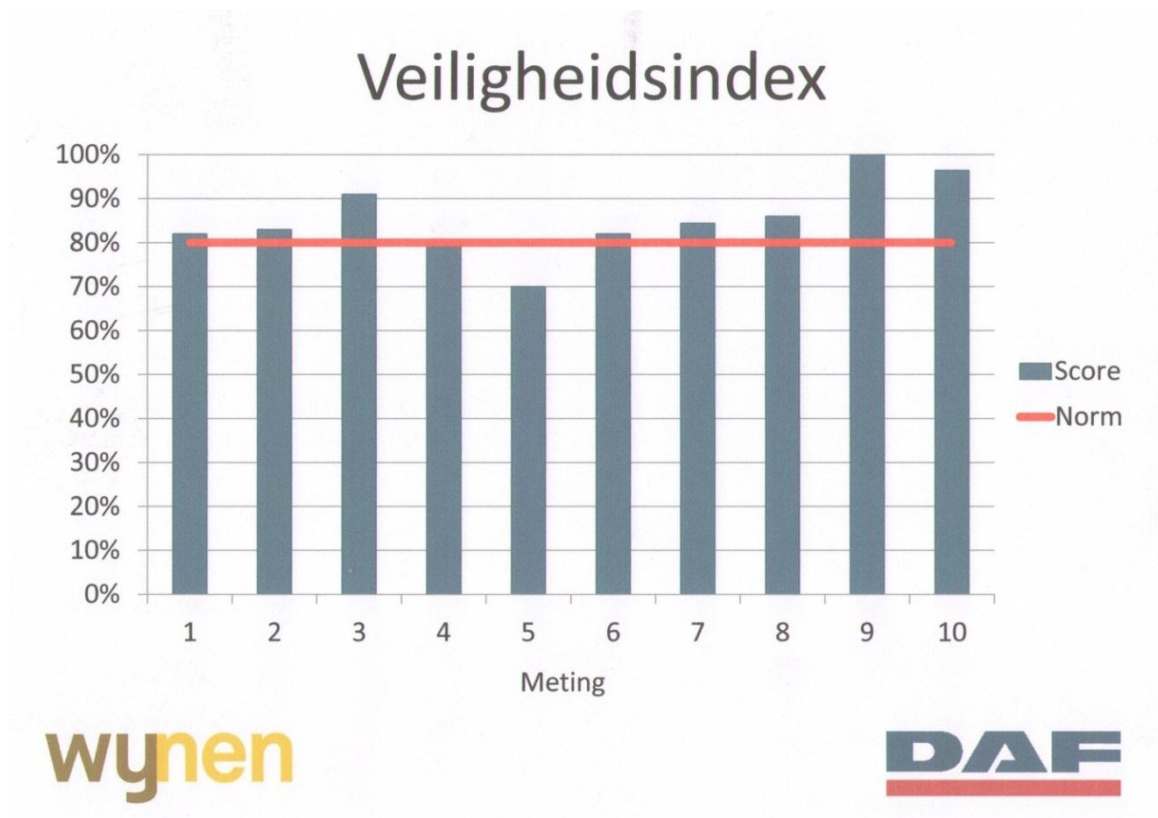

Fig 4: opvolging waarnemingen

Conclusie

Op basis van onze ervaring kan gesteld worden dat de VI een goede toegankelijkheid biedt naar medewerkers op de werkvloer om meer zicht en grip te krijgen op hun eigen veiligheid en van collega's. Om meer grip te krijgen is het van belang dat medewerkers zien hoe vaak er onveilige handelingen verricht worden en zien hoe vaak er onveilige situaties op een werkplek aanwezig zijn. Dit kan alleen ontstaan als mensen getraind worden om te kijken. Dit kijken wordt vergemakkelijkt door met de instructiekaart bouwplaatsen en werkplekken na te lopen. Het is hierbij wel van belang dat de werkgever de medewerker de ruimte en tijd geeft om dergelijke rondgangen te lopen. Eveneens is het leren kijken en vervolgens naar leren handelen een aanpassing van iemands gedrag dat enige tijd in beslag gaat nemen. Dit betekent dat de VI al snel minimaal een en liefst enkele jaren binnen een organisatie gebruikt moet gaan worden om echte resultaten te kunnen zien. Uiteraard zijn er op onderdelen sneller resultaten te behalen, denk hierbij aan het dragen van noodzakelijk PBM-en en het gebruik van juiste gereedschappen. Eveneens is het van belang om de resultaten geconstateerd bij rondgangen op te volgen.

Niets doen met constatering leidt tot een negatieve spiraal en wantrouwen in de organisatie met alle gevolgen voor veiligheid van dien.

Discussie

Een belangrijke aanbeveling is dat het veranderen van veiligheidsgedrag en daarmee ook de veiligheidscultuur van een organisatie een gepland proces moet zijn. Inmiddels zijn er middelen ter beschikking om medewerkers zelf te laten bepalen wat veilig gevonden wordt, waarna er met behulp van deskundige bijstand verbeteringen doorgevoerd kunnen worden.

De VI is een handig instrument om de verandering te faciliteren en tevens zicht te krijgen op het niveau van de veiligheidsprestatie. Door het werken met de database van Arbouw kan de ontwikkeling binnen het bedrijf gevolgd worden. Verder kan met de VI de eigen prestatie afgezet worden tegen het landelijk gemiddelde.

Referenties

- [Arb001] Veiligheidsindex Bouw (VI); Handleiding B&U en Infra, juni 2011
- [Arb002] Hazards, risks and preventive measure in the construction industry, augustus 2007
Auteur: Gerda van Thienen.

<http://www.veiligheidskunde.nl/congres2013-sessie1>